

УДК 378.81:004

Черній Мирослава Михайлівна

аспірант

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця, Україна

miloslava.chernii@gmail.com

ОРГАНІЗАЦІЯ СПІЛКУВАННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ ЗА ДОПОМОГОЮ СОЦІАЛЬНИХ СЕРВІСІВ

Анотація. Нині особливо актуальною стає проблема спілкування та розвитку комунікативних навичок майбутнього вчителя, так як комунікативна культура є основною структурною складовою його професіоналізму. Школи і класи, як звичайні, так і віртуальні, повинні мати вчителів, озброєних технологічними ресурсами й уміннями, і які вміють ефективно навчати предмету з використанням інформаційно-комунікаційних технологій. Усе зводиться до того, що сучасний учитель вимушений бути обізнаний з новітніми технологіями, які можуть йому допомогти організувати навчання і спілкування. Тому особливо важливу роль слід приділяти підготовці майбутніх учителів і вектору застосування соціальних сервісів в організації спілкування в процесі навчання.

Ключові слова: комунікативна культура; соціальні сервіси; проактивність; блог; соціальна група; соціальна мережа.

1. ВСТУП

Постановка проблеми. Вивчення іноземних мов стає все більш актуальним у розрізі всесвітньої інтеграції і глобалізації всіх процесів суспільного життя. За статистикою сайту працевлаштування *rabota.ua* близько 50 % українців використовують іноземну мову у повсякденній роботі, а 44 % опитаних не пройшли співбесіду через недостатній рівень володіння іноземною мовою. Тому роль комплексного і професійного підходу до вивчення іноземних мов надзвичайно велика. Учитель іноземних мов має володіти необхідним набором компетенцій для того, щоб сповна передати свої знання учням і створити правильну мовну і соціокультурну картину світу. Враховуючи важливість і соціальну значущість якісної професійної підготовки майбутніх учителів іноземної мови в умовах зростання вимог до сучасної освіти, актуальність проблеми формування високої комунікативної культури майбутніх учителів іноземної мови, її недостатню теоретичну, практичну та методичну розробленість, темою дисертаційного дослідження було обрано: «Організація спілкування майбутніх учителів іноземних мов за допомогою соціальних сервісів».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методологічну основу дослідження складають: класичні і сучасні надбання світової й вітчизняної філософії, соціології, психології, психолінгвістики (М. М. Бахтін, В. С. Біблер, Ю. М. Лотман, М. С. Каган і т. д.); наукові праці щодо основної проблематики формування комунікативної культури (Ф. Гемстергойс, М. Хайдеггер, Т. Марсель, Дж. Мід, К. Т. Ясперс, Д. Дюфрен, Ю. Габермас, Х. Гадамер, Т. Шибутані, Е. Муньє, М. М. Бахтін, Л. П. Буєва, Л. О. Коган); вивчення соціальних і етичних проблем комунікації особистості (Б. Г. Ананьєв, А. А. Бодальов, Л. С. Виготський, В. С. Грехнев, А. А. Леонт'єв, В. М. Місящев); дослідження соціальної суті комунікації (В. О. Лекторський, Б. Ф. Ломов, Г. П. Щедровицький); сучасні дослідження комунікативної культури як невід'ємної складової професійної культури педагога (І. І. Риданов, Л. М. Мітіна, В. А. Кан-Калик); використання ІКТ в сучасному освітньому процесі (В. Ю. Биков, Р. С. Гуревич, Л. І. Морська, Л. Ф. Панченко).

Мета статті. Теоретично визначити, обґрунтувати та описати соціальні сервіси для організації спілкування у процесі навчання майбутніх учителів іноземних мов.

2. МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Під час дослідження використовувались такі методи:

- теоретичні: порівняльний, вивчення літературних і електронних джерел з понять «комунікативної культури», педагогічних умов її розвитку, проблем міжкультурних взаємодій, соціалізації освіти і формування інтегрованого педагогічного процесу з використанням трендів розвитку соціальних сервісів із метою обґрунтування важливості зростання комунікативної культури майбутніх учителів іноземної мови; методи індукції і дедукції; методи систематизації і класифікації проаналізованих даних; метод графічного представлення інформації;
- емпіричні: педагогічне спостереження, узагальнення професійного досвіду використання комунікативних вправ і досвіду для досягнення педагогічних цілей навчання; педагогічний експеримент.

3. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Комунікативна культура студента, включаючи майбутнього вчителя іноземної мови, формується в процесі практики мовленнєвої діяльності. Мовленнєва діяльність — вид людської діяльності, якій притаманні ознаки активності, цілеспрямованості в процесі обміну мовленнєвими повідомленнями між співрозмовниками. Мовленнєва діяльність має два аспекти: мова й мовлення. У сукупності вони трансформуються в чотири типи мовленнєвої діяльності, що поєднані в дві групи.

1. Рецептивні види мовленнєвої діяльності (орієнтовані на сприйняття):

- читання;
- аудіювання.

2. Продуктивні види мовленнєвої діяльності (орієнтовані на продукування інформації):

- говоріння;
- письмо.

Усі види мовленнєвої діяльності формують вербальні засоби спілкування, які підлягають практичному тренуванню і застосуванню в навчальному процесі вивчення іноземної мови. У педагогічній практиці вчитель іноземної мови практикує декілька видів комунікацій:

- з учнями індивідуально і з класом загалом;
- з колегами по педагогічній діяльності (як у школі, так і в позашкільному оточенні);
- з представниками інших культур (колегами з інших країн, іноземними гостями тощо).

У першому розділі ми обґрунтовували практичне значення і можливе застосування соціальних сервісів у цілому в педагогічній практиці, і зокрема для підвищення рівня комунікативної культури майбутніх учителів.

Учитель іноземної мови апіорі має бути «соціальним», тобто відкритим до спілкування, готовим брати участь у різних суспільних спільнотах, обговореннях і дискусіях. Адже вивчення іноземної мови — це пізнання іншої культури, яке неможливе без володіння мовленням і знанням лінгво-культурологічних особливостей.

Як у вивченні іншої мови і культури, так і в педагогічному спілкуванні з класом, учитель має займати проактивну позицію.

Щодо ініціювання спілкування і діяльності, з психологічної точки зору існує дві позиції, які може займати людина: проактивна і реактивна [1, 143]. Реактивна позиція притаманна більш спокійним людям з типами темпераменту меланхоліка чи флегматика. Вона спрямована на формування відповіді, очікування активних дій від співрозмовника і лише потім прийняття рішення щодо реагування. У діалозі реактивний співрозмовник частіше за все відповідає на запитання і виступає у ролі «опитуваного». Проактивна позиція передбачає ініціювання спілкування, виявлення бажання і прагнення до отримання нової інформації, заохочення і мотивування співрозмовника до активних дій. У діалозі така людина першою розпочинає розмову, задає запитання, обумовлює темп, настрій і форму комунікацій.

Учені довели, що проактивність формується під впливом самомотивації й екстернальної мотивації до активного пізнання і спілкування. Вектор проактивності формується під час навчання у школі і ВНЗ. Тому в навчальній діяльності необхідно більше уваги приділяти розвитку проактивності в студентів, особливо для тих спеціальностей, які передбачають вміння спілкуватись, доносити інформацію і формувати в співрозмовника тягу до комунікацій. Такою сферою, на нашу думку, є педагогіка, і зокрема професійна діяльність майбутніх учителів іноземних мов, покликання яких — формувати в учнів бажання до пізнання іншої культури через вивчення теоретичних аспектів лінгвістики, культурології та інших дисциплін, а також застосування на практиці навичок ефективного спілкування завдяки високому рівню комунікативної культури і розвиненій проактивності.

Поняття проактивності було вперше застосовано психологом В. Е. Франклом у книжці «Людина в пошуках сенсу» і було вжито стосовно людини, яка несе відповідальність за своє життя і свої вчинки, й не очікує зовнішніх обставин і подій для реагування і здійснення активності [2, 38]. Проактивна особа виступає суб'єктом, а не об'єктом діяльності. Поведінка проактивної людини залежить від її рішень, а не від навколишніх обставин. Вона першою проявляє ініціативу, уміє керувати власними емоціями, бути самосвідомою і відповідальною. Відомий спеціаліст з бізнес-управління й особистої ефективності С. Кові відніс проактивність до семи навичок високоефективних людей [1, 140].

Вважаємо, що в умовах інформаційного суспільства засобом розвитку проактивності є активне використання мережі Інтернет, і, зокрема, соціальних сервісів. Використання глобальної мережі зумовлює розвиток прагнення до отримання нової інформації, аналіз значного обсягу інформації в пошуку необхідного матеріалу, розширення світогляду та спрощення процесу встановлення суспільних зв'язків. Соціалізація особистості за допомогою веб-сервісів і глобальної мережі відбувається досить ефективно і непомітно завдяки декільком факторам:

- спрощене встановлення соціальних контактів завдяки відсутності зорового контакту, страху до спілкування і проактивної діяльності й інших психологічних бар'єрів;
- єдиною перешкодою в онлайн-спілкуванні є дистанція між співрозмовниками і неможливість отримання фідбеку і певної інформації за допомогою невербальних засобів комунікації. Але навіть невербальні прийоми і модуляція голосу передаються в соціальних сервісах, призначених для спілкування, за допомогою текстових маркерів (виділений шрифт, пунктуація, великі літери тощо) й емотиконів (особлива знакова система зі спеціальними піктограмами — :), :-/, ;-D, :-* та інші);

- можливість досить швидкого обміну інформацією без обмеження її форми (текстова, графічна, аудіовізуальна, аудіальна тощо);
- можливість дистанційного спілкування з представниками інших культур. Ця перевага має велике значення в контексті взаємної інтеграції країн, міжнародного обміну досвідом і взаємопроникнення культур;
- ефективний тайм-менеджмент. Спілкування за допомогою соціальних веб-сервісів економить час і дозволяє здійснювати комунікації паралельно до виконання інших дій — ознайомлення з інформацією, виконання певного завдання тощо.

Отже, соціальні сервіси є ефективним засобом формування потягу і мотивації до спілкування і підвищення рівня комунікативної культури не лише в приватному аспекті особистості, а й у сфері навчання.

Під час проведення дослідження нами було створено навчально-методичний блог «Вчитель і Веб», що використовувався в навчальному процесі Інституту іноземних мов ВДПУ. Під час спілкування на сторінках блогу використовувались навчальні матеріали з тем, що пов'язані з навчальними дисциплінами: статті, замітки, навчальні й інформаційні відео- й аудіоматеріали, фото та схеми. Завдяки створеному блогу майбутні вчителі іноземних мов мали можливість отримувати необхідні матеріали, брати участь у їх обговоренні, розвивати професійний філологічний і загальний світогляд, переконатись у необхідності застосування соціальних сервісів.

Блог — альтернативний канал комунікації між учителями, батьками, учнями; можливість розширити освітній простір. Блог — це інструмент подання зворотного зв'язку:

- опитування;
- анкетування;
- голосування;
- консультація;
- спільна робота над певним проектом;
- читачі блогу можуть залишати коментарі.

У сучасному освітньому середовищі педагоги часто ведуть свій блог. Він може бути як особистим, так і загальногруповим або класним. Розглянемо можливості, які може запропонувати блог педагогу, студенту, батькам чи адміністрації ВНЗ.

Також для організації спілкування між викладачем і майбутнім учителем іноземної мови, а також для інтенсифікації спілкування студентів між собою ми активно використовували соціальні мережі, зокрема мережу “ВКонтакте”.

Загалом, у соціальних мережах є декілька форм навчання.

1. Внутрішньо-організаційне навчання — використання соціальних мереж для інформування учасників навчальної групи щодо певних заходів, внутрішніх ініціатив тощо.
2. Формальне структуроване навчання — можливість для викладачів і студентів використовувати соціальні мережі з метою отримання нової інформації і знань.
3. Групове навчання — створення в соціальній мережі соціальної групи, спілкування з обмеженим колом учасників даної групи, спрямування інформації і навчальних матеріалів саме на цю цільову аудиторію.
4. Персональне навчання — використання соціальних мереж студентами для власної самоосвіти, особистого чи професійного розвитку.
5. Випадкове навчання — незаплановане, несистемне закріплення корисної інформації, яка запам'ятовується під час використання веб-ресурсів.

Розглянемо переваги використання соціальних мереж, які були виокремлені під час педагогічної практики і взаємодії зі студентами Інституту іноземних мов у системі ВНЗ — “викладач — студент”.

Перевагами комунікацій з викладачем за допомогою соціальних мереж для студентів є такі:

- можливість роботи безпосередньо з педагогом з конкретних незрозумілих питань у своїй „зоні комфорту” без тиску з боку інших студентів, бар’єрів і страху задати запитання;
- можливість створювати свій навчальний контент (це може робити як студент, так і викладач);
- зручність для використання аудіо або відео записів;
- спілкування з однокласниками в соціальних групах “ВКонтакте”;
- можливість дізнатись багато цікавих фактів, новин через підписку на оновлення соціальних груп, наприклад „5 интересных фактов”, „Вокруг света” та ін.;
- можливість отримання інформації з навчальних дисциплін у формі гри, інтерактиву, використовуючи соціальні додатки ВКонтакте — наприклад „Лінгвоманія”.

Викладач, у свою чергу:

- стає на підсвідомому рівні „ближчим” до студента, адже віртуальний простір сприяє інтеграції різних груп студентів, які різняться за віком, інтересами, статтю тощо;
- може створити так званий „віртуальний навчальний простір”, який сприяє спілкуванню зі студентами до, під час і після навчального процесу;
- перебуває в „зоні досяжності” постійно, оскільки студент може звернутись до свого наставника в будь-який час, незалежно від того, чи є в цей день заняття;
- отримує можливість спілкування зі своїми колегами з інших міст або країн;
- розсилає опитування, матеріали для закріплення отриманих знань, проводить віртуальні фокус-групи з обміну враженнями і дискусії з того чи іншого навчального питання;
- має змогу одразу проаналізувати, для кого з його студентів дана тема є цікавою (за допомогою статистики соціальної мережі щодо активності того чи іншого користувача, наприклад у Facebook);
- отримує доступ до віртуальної бібліотеки інтерактивних матеріалів (аудіо, відео), які можна використовувати в структурі заняття тощо.
- ВНЗ або будь-який навчальний заклад за допомогою соціальних мереж може:
  - створювати соціальну групу для всіх студентів, які навчаються у даному закладі, а потім мати доступ до бази випускників;
  - створювати соціальні групи для спілкування викладацького складу закладу;
  - отримувати відгуки про роботу того чи іншого викладача, мати доступ до зворотного зв’язку зі студентами.

Для отримання вище перелічених переваг необхідно створити тематичне угруповання, групу чи спільноту в соціальній мережі. Найбільше формат тематичних суспільних груп розвинений у соціальній мережі “ВКонтакте”. Для створення соціальної групи треба пройти декілька етапів.

6. Введення основної інформації про спільноту (назва, адреса, опис та релевантна сфера).
7. Підключення необхідних функцій: додавання фото і відео, тематичні обговорення, можливість прикріплювати документи і навчальні матеріали,

можливість вступити в групу самостійно без процесу схвалення заявки на участь адміністратором.

8. Запрошення до групи учасників. Тематична група з англійської мови може бути націлена на вчителів, викладачів англійської мови, студентів і випускників мовних спеціальностей ВНЗ, а також тих людей, які вирішили вивчати англійську самостійно.
9. Наповнення контентом групи, додавання списку корисних посилань, відео- й аудіоматеріалів тощо.
10. Відслідковування статистики по нових користувачах, кількості переглядів постів, віковому та гендерному розподілі читачів — усе це допомагає скоригувати структуру наповнення сайту.

З метою використання соціальної мережі як інструменту комунікацій ми створили групу в “ВКонтакте” для спілкування знавців і поціновувачів англійської мови, студентів мовних курсів, викладачів і вчителів. Специфікація соціальної групи була обрана у розрізі інформатизації процесу вивчення англійської мови. Група «English, Sir!» розпочала своє існування в 2012 році.

Рис. 1. Вигляд тематичної соціальної групи “English, sir!” для вивчення англійської мови за допомогою ІКТ

Соціальні мережі можна порівняти в сучасній соціокультурній ситуації із засобами масової комунікації, тому що вони виконують всі функції засобів масових комунікацій. Соціальна мережа виступає симбіозом соціальної і технічної реальності, утворює різноманітні комунікативні конфігурації (просторово-часові, суб'єкт-суб'єктні, суб'єкт-об'єктні), які компенсують високу інформаційну щільність сучасного суспільства і здійснюють усі види соціальної комунікації (масової, міжособистісної, групової) на всіх технологічних рівнях: вербальному, письмовому, аудіовізуальному. Соціальні мережі характеризуються потенційно нескінченним числом незалежних центрів акумуляції і поширення інформації, що визначає її глобальність і демократичність. Соціальну комунікацію, що відбувається в соціальних мережах, можна перетворити в іншомовну комунікацію з використанням інструментів і засобів, які надає соціальна мережа.

Розглянемо аспекти використання соціальної мережі “ВКонтакте” в процесі педагогічної практики викладання в майбутніх учителів іноземної мови ВДПУ.

1. Активне залучення студентів до спільного наповнення групи іншомовним контентом. Групи студентів призначались адміністраторами соціальної спільноти, далі проводилась оцінка якості контенту між конкуруючими групами, що мотивувало студентів розвивати навички пошуку й аналізу інформації. Група активно спілкувалась між собою щодо підбору навчального матеріалу, що допомогло активізувати студентське спілкування.

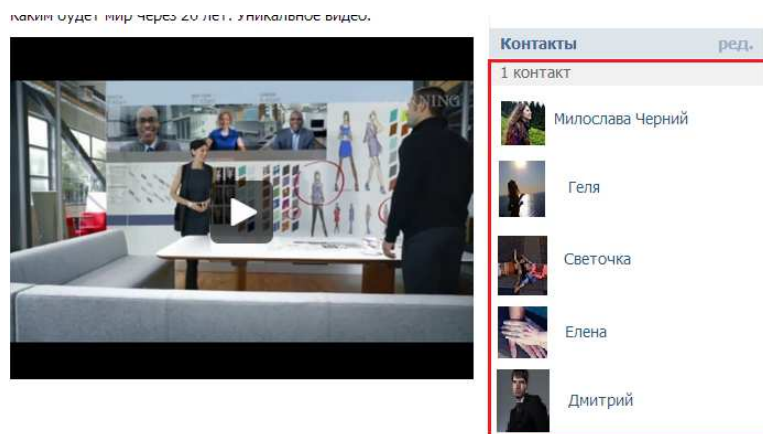

Рис. 2. Панель адміністраторів соціальної групи “ВКонтакте”

2. Додавання корисних матеріалів до соціальної групи з умовою подальшого обговорення їх на заняттях. Так, наприклад, на лекції з історії англійської мови обсяг ввідного лекційного матеріалу був значно зменшений, як і час на презентацію тематичної інформації, адже студенти переглянули навчальне відео, яке було додане викладачем у соціальну групу вдома. Тому лекція перетворилась у діалогічну. Студенти, вдома отримавши базову інформацію, уже мали певні знання з тематики розвитку англійської мови, могли предметно комунікувати з викладачем і одногрупниками.

Рис. 3. Навчальне відео з англо-саксонського періоду розвитку англійської мови, опубліковане в соціальній групі “English, sir!”

3. Соціальна група “English, sir!” використовувалась нами для презентації і введення в ужиток студентів нових слів. На лекціях закріплення вивчення слів відбувалось методом перехресного опитування або диктантів.

English, sir!
Вчимо слова що стосуються дітей

BABY CARE

11-12)
A. Do we need anything from the store?
B. Yes. Could you get some more **baby powder**?
A. Sure.

13-17)
A. Do we need anything from the store?
B. Yes. Could you get another **pacifier**?
A. Sure.

1. baby powder
2. baby lotion
3. baby shampoo
4. ointment
5. formula
6. baby food
7. (baby) wipes
8. cotton swabs
9. diaper pins
10. disposable diapers
11. cloth diapers
12. (liquid) vitamins
13. pacifier
14. bottle
15. nipple
16. bib
17. teething ring

Рис. 4. Блок нових слів з теми “Baby Care”, опублікований в соціальній групі “English, sir!”

4. Можливість спільного перегляду опублікованих онлайн-екскурсій по містах країни, мова якої вивчається. Перегляд оригінального відео дає можливість ознайомитись з культурологічними аспектами іншої країни не лише теоретично або вивчаючи мову.

English, sir!
Online-екскурсія по Лондону

Nelson Square

Top 10 Travel Attractions, London - UK Travel Guide 1:41

28 июл в 20:09 | Комментировать

Поделиться | Мне нравится 1

Рис. 5. Онлайн екскурсія по Лондону, опублікована в соціальній групі “English, sir!”

5. Підсилення навичок володіння правильною вимовою через перегляд оригінальних відео, інтерв'ю з носіями мови.

Рис. 6. Відеоінтерв'ю з письменницею Дж. Роулінг, опубліковане в соціальній групі "English, sir!"

6. У соціальній групі "English, sir!" регулярно публікувались списки й описи джерел для самостійного, інтенсивного вивчення і поглиблення окремих компетенцій володіння англійською мовою, розвитку комунікативної культури. Такими статтями можна назвати подані нижче.

- Найкращий вибір онлайн словників — http://vk.com/englishweb?w=wall-56108769_117%2Fall.
- Онлайн тезаурус для підвищення рівня комунікативної культури шляхом збільшення словникового запасу — http://vk.com/englishweb?w=wall-56108769_110%2Fall.
- Підвищення рівня комунікативної культури майбутнього вчителя іноземних мов шляхом перегляду іншомовних фільмів — http://vk.com/englishweb?w=wall-56108769_85%2Fall.

7. Використання соціальної мережі для створення групи, що об'єднує студентів. Нами була створена соціальна група, у якій студенти обговорювали тематику й проблематику пройденого навчального матеріалу, ділились здобутим досвідом не лише між собою, а й долучаючи до такої комунікації викладача. Спілкування в соціальній групі розвиває комунікативну культуру саме в напрямку поглиблення мотивації до спілкування, його простоти, відсутності бар'єрів тощо.

8. Окрім створеної нами тематичної соціальної групи для спілкування майбутніх учителів англійської і вже кваліфікованих педагогів, у соціальній мережі "ВКонтакте" існує безліч тематичних груп, які надають корисну навчальну інформацію і можуть ефективно використовуватись для підготовки занять, спрощення і візуалізації матеріалу і збільшення інтерактивності презентації нової інформації в ході лекцій чи практичних занять. Нижче приводимо список лише декількох соціальних груп для викладачів іноземних мов:

- “English With Pleasure. Vocabulary” (<http://vk.com/engvocab>) — збільшення словникового запасу, вивчення транскрибування і правильної вимови нових слів;
- “Візуальна англійська” (<http://vk.com/learnenglish>) — вивчення мови через візуальне сприйняття;
- “Фільми та серіали англійською” (http://vk.com/movies_in_english) — вивчення мови через слухання і відтворення оригінального мовлення;
- “Аудіокниги англійською мовою” (http://vk.com/english_audiobooks) — вивчення мови через формування навичок слухання аудіокниг, які щодня публікуються онлайн у соціальній групі;
- “Клуб любителів німецької мови” (<http://vk.com/club193527>);
- “Німецька мова онлайн” (<http://vk.com/deutschonline>) — онлайн курс живої розмовної німецької мови.

9. Використання соціальних додатків мережі “ВКонтакте”. Додатки можна назвати певними онлайн-іграми чи інтерактивними доповненнями до основного функціоналу соціальної мережі “ВКонтакте”.

- «Англійська з Words» (http://vk.com/app1759617_10138224?ref=9) — додаток дозволяє тренувати знання слів з певної тематики, вивчати правильну вимову і написання.
- Є декілька видів вправ.
- Спочатку користувач ознайомлюється зі словниковим набором з певної тематики (на практиці був протестований курс вивчення теми «Будова людського тіла»), слухає вимову і звертає увагу на написання.
- Далі починається тренування з перекладу засвоєних слів. Дана вправа націлена на розвиток рівня і мотивації до самоконтролю вивченого матеріалу.
- Наступним етапом є поліпшення запам'ятовування написання слова (spelling), так як перед користувачем стоїть завдання знайти слово в наборі літер.
- Переклад слів закріплюється четвертою вправою, де користувачу пропонується підібрати пари у форматі «англійська-українська» вивчених слів.
- Сприйняття слова на слух автоматизується вправою на відтворення слова в письмовій формі після прослуховування його в усній. Подібна навичка закріплюється також прийомами аудіювання навчального матеріалу.

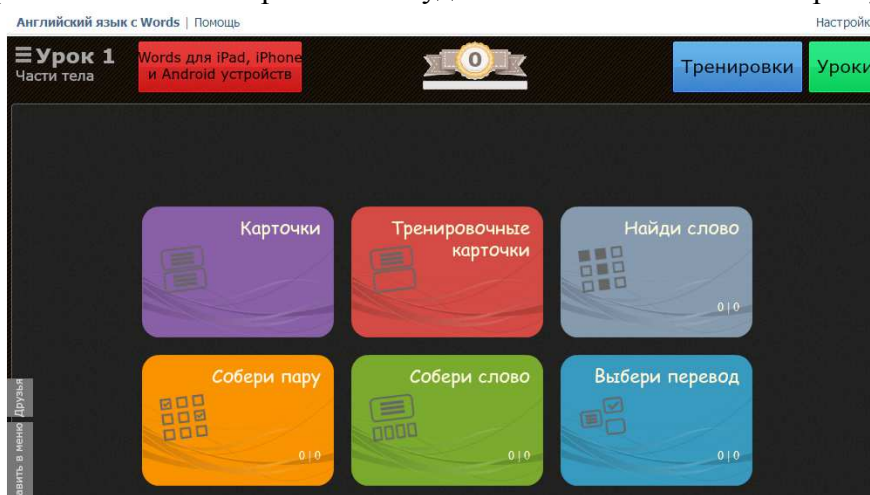

Рис. 7. Види тренувальних вправ для вивчення англійської мови в соціальному додатку “Англійська з Words”

«Жива англійська» (http://vk.com/app2827128_10138224?ref=9) — симулятор живого спілкування англійською мовою. Додаток запрограмований так, що студент, який не має співрозмовника або достатньої впевненості для спілкування, може попрактикувати англійську мову в діалозі зі штучним інтелектом. Частково-мовна діяльність відбувається за рахунок того, що одразу формується фраза для усної відповіді, яка потім просто ретранслюється у вікно додатку. У цій вправі тренуються не лише письмові навички мови, а й комунікативна складова, так як за наявності мікрофона є можливість поспілкуватись із симулятором усно. Отже, є два шляхи спілкування зі штучним інтелектом: письмово, тренуючи словниковий запас і навичку правильного написання слів (spelling), й усно, тренуючи вимову, інтонаційні конструкції за допомогою мікрофона.

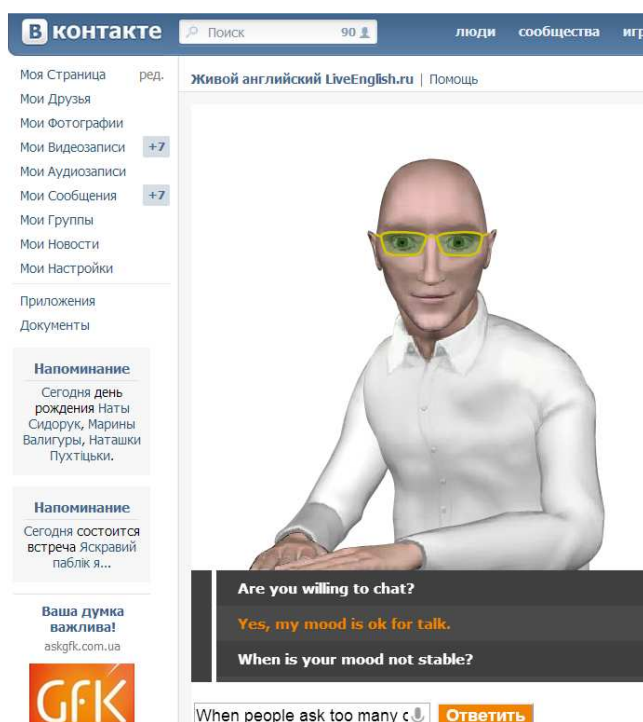

Рис. 8. Вікно онлайн додатку симулятора живого спілкування LiveEnglish

Соціальний додаток «Лінгвоманія» дозволяє вивчати англійську в інтерактивному стилі. Починати вивчення можна з різних рівнів — від Beginner до Advanced.

Додаток включає декілька видів діяльності:

- вивчення нових слів;
- спілкування з друзями англійською мовою в спеціальних онлайн кімнатах;
- іноземну вікторину — коли користувач умотивований відповідати на запитання швидше інших користувачів додатку в онлайн режимі;
- вивчення цілісних тем (topics), які включають приклади живого діалогічного спілкування з носіями мови за обставин різних життєвих ситуацій і вправи на застосування граматичних конструкцій у діалогічних текстах.

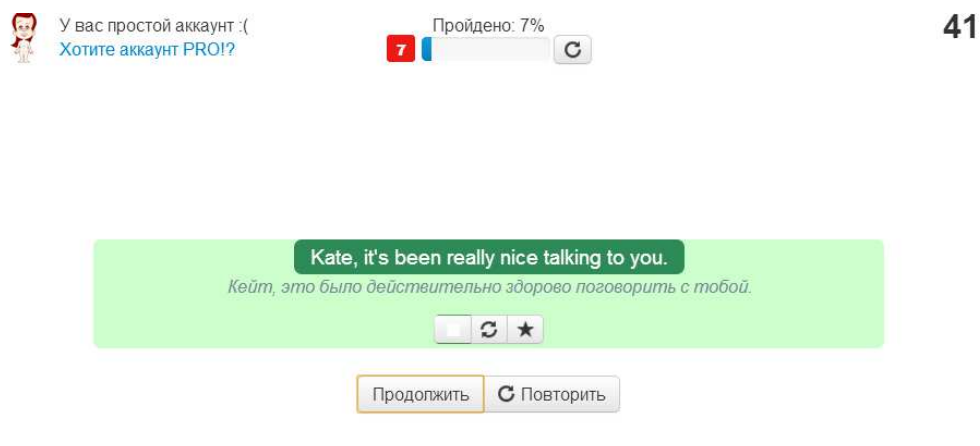

Рис. 9. Приклад вправи для засвоєння граматичних конструкцій і вивчення типів інтонацій у додатку «Лінгвоманія»

Окрім соціальних мереж, додатків і блогосфери в процесі професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов ми використовували інші веб-ресурси, такі як веб-сайти з іншомовним контентом, сервіс відеозв'язку Skype тощо.

Сайт LingueLeo (<http://lingualeo.ru/>) є одним із найпопулярніших сервісів з вивчення англійської мови й іншомовного спілкування у світі. Цей веб-сервіс застосовується для вивчення і практики англійської мови. За даними творців сервісу, станом на 11 вересня 2013 року на ньому зареєстровано більше 4 500 000 користувачів, переважно з Росії і країн СНД. Концепція ресурсу практично повторює канадський проект LingQ, що відкрився кількома роками раніше. Сервіс залишається ефективним завдяки реалізованим у ньому принципам (“сім секретів вивчення іноземних мов”):

- мотивація і потяг;
- сприйняття автентичної, живої мови;
- моделювання і копіювання;
- взаємовплив;
- оптимальна інтенсивність;
- регулярність;
- практичність і ефективність.

Користувач має самостійно обирати й опрацьовувати цікаві матеріали, поповнюючи словниковий запас новими словами, тренуючи власні компетенції за допомогою проходження тренувань і тестів. Проект не викликає відчуття монотонності й одноманітності, адже весь процес ігровікований, тобто наповнений ігровими елементами, у тому числі й головним персонажем — левом Лео.

Користувачі веб-сервісу LinguaLeo отримують доступ до бібліотеки відео, аудіо і текстових матеріалів; інтерактивних тематичних курсів (відео і граматики); індивідуального словника з асоціаціями й озвученням до кожного слова, набору тренувань (аудіювання, кросворд, переклад слів), тематичних глосаріїв; а також до журналу розвитку, де відображається реальний і можливий прогрес у вивченні мови. Розглянемо детальніше функції цього проекту для використання в практиці підготовки майбутніх учителів іноземних мов і розвитку їхньої комунікативної культури.

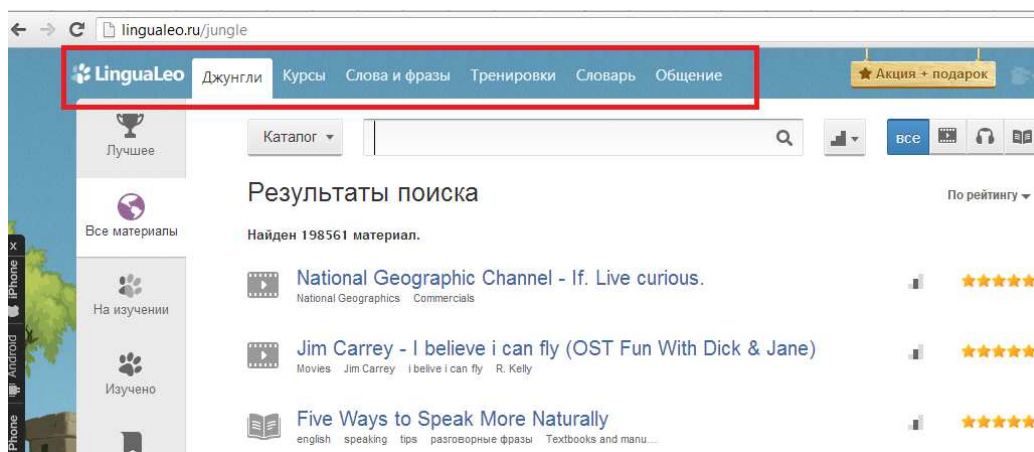

Рис. 10. Панель функціональних можливостей проекту для вивчення і практики англійської мови LinguaLeo

1. Проходження граматичного курсу варіюється від легкого рівня (вивчення базових часових форм) до рівня Advanced (особливості вживання Gerund й Infinitive тощо). Вивчення граматичних структур починається з теорії, правил і закріплюється спеціальними вправами, які безпосередньо пов'язані з пройденими правилами. Після проходження певного граматичного блоку проект видає загальну оцінку рівня засвоєння знань. У педагогічній практиці ця функція може використовуватись для контролю засвоєння матеріалу — наприклад, як варіант готового тестування після презентації і практики певної граматичної конструкції.

2. Доступна функція спілкування з іншими користувачами, які теж вивчають і практикують англійську мову за допомогою проекту. Користувач може здійснити пошук по базі й обрати користувачів для спілкування. У вікні діалогу можна задати тему спілкування (спорт, кіно, погода, звичайний чат), а також використовувати онлайн розмовник для розвитку комунікативної культури. Повідомлення можна перекладати, тобто спілкуючись з користувачем високого рівня володіння мови незнайомі слова і вирази можуть перекладатись за потреби системою і заноситись до індивідуального словника для подальшого вивчення і засвоєння. Користувачі, з якими студент спілкується найбільше, можуть додаватись ним у спеціальну групу (так званий "прайд"). Користувачі, які знаходяться в одному "прайді", можуть спілкуватись між собою, ділитись досягненнями і новими нагородами, а також мотивуватись до більш інтенсивного вивчення мови завдяки конкуренції.

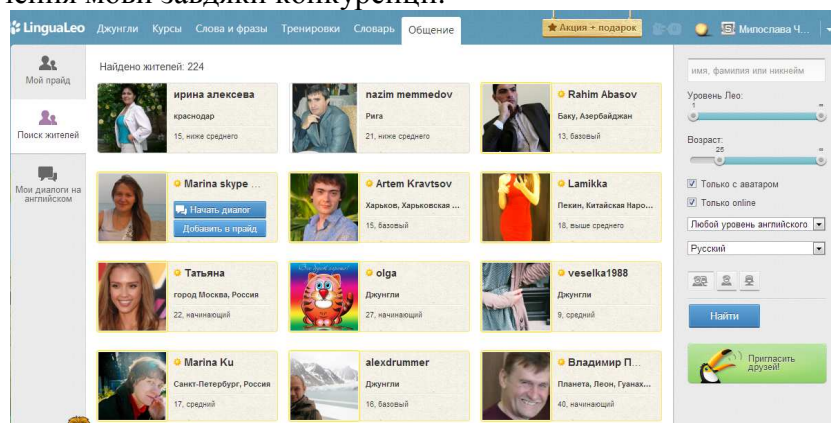

Рис. 11. Реалізація функції іношомовних комунікацій в мовному проекті LinguaLeo

3. Уся навчальна інформація на сайті структурована за темами, тому в процесі навчання студентів Інституту іноземних мов викладач може застосовувати певні елементи (в т. ч. інтерактивні, аудіальні, візуальні) для включення до плану лекції або для опрацювання на практичному занятті.

4. Відео й аудіоматеріали є ефективними завдяки своїй автентичності, тобто вони взяті з оригінальних джерел медіа (Voice of America, навчального відеокурсу університету Stanford тощо).

5. Розширення словникового запасу на проєкті відбувається завдяки закріпленню так званих “словникових наборів”, відсортованих за тематиками. Усі слова мають аудіальний супровід. Під час вивчення слова знаходяться у двох статусах: “у процесі” й “опрацьовано”. Сайт автоматично визначає один із цих статусів відповідно до знання студентом доданого слова через перевірку завдяки різним вправам і тренуванням. Тренування відбуваються в декількох різних форматах — залежно від типу вправ:

- переклад слова і декількох слів;
- словниковий кросворд;
- аудіювання і диктант;
- вправи на швидкість перекладу;
- сприйняття слів на слух тощо.

Після вивчення слів студент може перейти до вивчення фраз і словосполучень із цими словами. Такі фрази можуть об'єднуватись у тематичні розмовники. Словник і розмовник може також створюватись і заповнюватись контентом самим студентом.

6. Особливої інтерактивності проєкту надає можливість вивчення слів, граматичних конструкцій і текстобудови за допомогою пісень. Проєкт дотримується принципу, що кращий спосіб пізнати мову — це почути її. Тому користувачі мають доступ до бази відеокліпів з можливістю перегляду перекладу тексту пісні, виокремлення особливих мовних прийомів, вивчення нових слів і скорочень, які вживаються у піснях. Під час моніторингу використання даного ресурсу студентами Інституту іноземних мов ВДПУ функція вивчення мови через музику користувалась найбільшим попитом й супроводжувалася ентузіазмом.

Ще один сервіс, який активно використовується педагогами для організації іншомовного спілкування з іноземними колегами та студентами, це Skype. Навчальний процес із застосуванням даного ресурсу, може привнести багато позитивних вигод, а skype-лекція розширює можливості викладання та вибір навчальних матеріалів.

Skype-лекція — це навчальне заняття, побудоване переважно у формі конференції, що включає діалог вилученого співрозмовника з аудиторією, демонстрацію фото і відеоматеріалів, яка відбувається в режимі реального часу в мережі Інтернет. Лекція зазначеного виду припускає можливість великої кількості глядачів, які перетворюються на реальних співрозмовників за наявності встановленого мікрофона і вебкамери.

Skype створив спеціальну платформу “Skype in the Classroom” (<https://education.skype.com/>) — безкоштовну соціальну мережу, де педагоги-одномумці, об'єднавши зусилля, можуть переймати педагогічний досвід, знаходити освітніх партнерів для організації навчальних проєктів. Майбутні педагоги і викладачі по всій планеті можуть скористатися новою онлайн функціональністю Skype для легкого створення спільних навчальних проєктів, проведення навчальних курсів з викладачами інших навчальних закладів тощо. Соціальний сервіс “Skype в класі” — це безкоштовне глобальне співтовариство, покликане допомогти зростаючій кількості педагогів, які навчилися ефективно включати можливості Skype у навчальний процес. За допомогою даного рішення викладачі можуть організувати спільні проєкти з іншими навчальними закладами і викладачами, а також запрошувати на заняття гостей, які

знаходяться на іншому боці планети. Платформа “Skype в класі” була створена, щоб допомогти сучасним педагогам, які використовують у своїй роботі досягнення прогресу, знайти однодумців у мережі. До послуг викладачів пошук за такими критеріями, як вікова група студентів, місцезнаходження та дисципліни, що вивчаються.

Починаючи з 2005 року, Skype все активніше залучається до навчального процесу і допомагає перетворити навчальні лекції на інтерактивні. Відеодзвінок Skype може змінити звичний підхід до викладання будь-якої дисципліни. Студенти отримують такі можливості:

- участь в онлайн екскурсії, подорожі;
- іншомовне спілкування з колегами, студентами та спеціальними гостями, які висвітлюють ту чи іншу тему;
- вивчення культури іншомовної країни через спостереження за вербальною і не вербальною поведінкою носія мови.

Щодо користі даного сервісу для педагогів, загальновизнаним фактом є те, що викладачі, які мають доступ до обміну ідей і досвідом з колегами з інших країн, мають більше мотивів і прагнення до будування емоційно позитивних і комунікативно-тісних стосунків зі своїми студентами. На сьогоднішній день в системі “Skype в класі” зареєструвалися більше 4000 вчителів з 99 країн світу.

Рис. 12. Приклад онлайн уроку на сайті “Skype in the Classroom”

Щоб приєднатися до “Skype в класі”, викладачеві необхідно зробити так.

1. Створити обліковий запис на сайті education.skype.com, з посиланням на реєстрацію в Skype.
2. Додати опис профілю, описавши вашу предметну спеціалізацію, інформацію про місцезнаходження і вікову групу студентів.
3. Здійснити пошук за проектами, викладачами чи навчальними ресурсами, які задовольняють інтерес й освітні потреби педагога.

Практична користь від використання Skype в практиці викладання іноземної мови майбутнім педагогам була доведена Інститутом іноземних мов ВДПУ. З 2012 року щотижня американські й український професори викладали лекції з курсу підготовки майбутніх учителів за допомогою Skype, долучаючи до відеоуроків і американських студентів. Відео навчання проводилось виключно оригінальною англійською мовою, супроводжувалось дискусіями і дебатами. Кожен освітній телеміст завершувався обговоренням на форумі спеціально розробленого сайту.

4. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Отже, комунікативна культура майбутнього вчителя іноземних форм формується в тому числі і шляхом практикування іноземної мови під час іншомовного спілкування з однолітками і викладачами і спілкування за тематикою навчання з використанням соціальних сервісів і веб-сайтів. Запропоновані нами шляхи залучення соціальних сервісів до організації спілкування майбутніх учителів іноземних мов, звісно, не покривають всі проблемні моменти щодо формування комунікативної культури майбутніх педагогів, але дають рекомендаційні пропозиції щодо поліпшення комунікативних навичок студентів-мовників. У перспективі тема нашого дослідження може включати поліпшення моделей комунікативної культури, трансформацію показників, застосування новітніх технологій і методик для виведення комунікативних навичок майбутніх учителів на творчий рівень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кови С. Семь навыков высокоэффективных людей: Мощные инструменты развития личности = The 7 Habits of Highly Effective People: Restoring the Character Ethic / С. Кови. — М. : «Альпина Паблишер», 2012. — 374 с.
2. Франкл В. Человек в поисках смысла : сборник /В. Франкл ; пер. с англ. и нем. Д. А. Леонтьева, М. П. Папуша, Е. В. Эйдмана. — М. : Прогресс, 1990. — 368 с.

Матеріал надійшов до редакції 26.08.2013 р.

ОРГАНИЗАЦИЯ ОБЩЕНИЯ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ИНОСТРАННЫХ ЯЗЫКОВ С ПОМОЩЬЮ СОЦИАЛЬНЫХ СЕРВИСОВ

Черний Милослава Михайловна

аспірант

Винницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, г. Вінниця,
Україна

miloslava.chernii@gmail.com

Аннотация. Сегодня особенно актуальной становится проблема общения и развития коммуникативных навыков будущего учителя, так как коммуникативная культура является основной структурной составляющей его профессионализма. Школы и классы, как

обычные, так и виртуальные, должны иметь учителей, вооруженных технологическими ресурсами и умениями, и умеющих эффективно обучать предмету с использованием информационно-коммуникационных технологий. Все сводится к тому, что современный учитель вынужден быть в курсе новейших технологий, которые могут ему помочь организовать обучение и общение. Поэтому особая роль должна уделяться подготовке будущих учителей и вектору применения социальных сервисов в организации общения в процессе обучения.

Ключевые слова: коммуникативная культура; социальные сервисы; проактивность; блог, социальная группа; социальная сеть.

USAGE OF SOCIAL SERVICES IN THE PROCESS OF ORGANIZATION OF COMMUNICATION FOR FOREIGN LANGUAGE TEACHERS

Myloslava M. Chernii

graduate student

Vinnitsa State Pedagogical University named after Mykhailo Kotsyubynskyi, Vinnytsya, Ukraine

miloslava.chernii@gmail.com

Abstract. Today especially urgent problem is communication and the development of communication skills of future teachers as well as communicative culture is the main structural component of his professionalism. Schools and classes, both conventional and virtual, must have teachers, armed with technology resources and skills, and able to effectively teach the subject using information and communication technologies. It all comes down to the fact that the modern teacher has to be aware of the latest technologies that can help him to organize trainings and communication. Therefore, a special role is given to the training of future teachers and vector of application of social services in the organization of communication in the learning process.

Keywords: communicative culture; social services; pro-activity; blog; social group; social network.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Covi S. Seven Habits of Highly Effective People: The 7 Habits of Highly Effective People: Restoring the Character Ethic. — М. : "Alpina Publisher", 2012. — 374 p. (in Russian)
2. V. Frankl, Man's Search for Meaning: Collection / Transl. from English and German D. A. Leontiev, M. P. Papusha, E. V. Eydman. — Moscow : Progress Publishers, 1990. — 368 p. (in Russian)